

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

3 Ex quibus rebus decimæ soluendæ, & quo modo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

Iustitia nostra quomodo maior.

Ad quintum, Iustitia nostra debet esse maior iustitia Pharisaeorum & Scribarum, non in soluenda decima; (alioquin deberemus plusquam decimam soluere; nam illi accuratissime decimam ex omnibus solvebant, ut patet Matth. 23.) sed in reformandis affectibus internis: illorum enim iustitia solum erat externa; nostra debet esse non tantum externa, sed etiam interna. illi putabant sufficere si non occideret, non mœcharentur exterius: at nos etiam iram & concupiscentiam internam refecare debemus; ut ibidem Dominus explicat.

8 Est actus Iustitiae & Religionis.

Ex dictis intelligi potest, cuius virtutis actus sit solutio decimarum: si enim consideretur ut est debita sacerdotibus ob sacrum ministerium, sic immediatè est actus Iustitiae, mediatè Religionis. si verò ut per eam fouetur cultus diuinus, vel ut per eam protestamur Deum esse auctorem frugum terræ & rerum omnium, quibus vita humana sustentatur, (soluunt enim decimæ in signum vniuersalis dominij, ut habetur cap. Tua nobis, & cap. Cum non sit in homine, de decimis) sic est solum actus Religionis. utroque modo fit à fidelibus.

DVBITATIO II.

Vtrum Ecclesia iusta ratione hanc quotam constituerit.

9

Videri possit excedere iustum modum. Quod enim in veteri Testamento constituta fuit decima, id factum, tum quia filij Leui erant ferè decima pars populi, tum quia in distributione terræ non acceperant suam partem; tum quia habebant vxores & liberos. at in nouo Testamento sacerdotes vix sunt sexagesima pars populi Christiani, & habent suas possessiones hereditarias ut ceteri; nec habent vxores & liberos alendos. Denique non omnibus sacerdotibus debentur decimæ, sed solum Episcopis & Parochis.

10 Rationes cur Ecclesia hanc quotam constituerit.

Respondeo, Ecclesiam iustissimis rationibus ad hanc portionem indicendam motam fuisse.

Primò, Quia vidit Deum in veteri lege decimam constitui, & sanctos Patriarchas diuino instinctu etiam ante legem decimas dedisse: nam Genes. 14. Abraham dedit Melchisedech decimas ex omnibus, & Gen. 28. Iacob vouit Deo decimas cunctorum, quæ ab eo acciperet. Secundo, Quia Synagoga, in qua erat consuetudo huius quotæ, mutata est in Ecclesiam; & sic quodammodò sua sponte hæc consuetudo est continuata; Apostolis & Ecclesie Prælati eam confirmantibus. Tertio, Quia conueniebat ut non solum Episcopi & Parochi alerentur à populo; (quamuis illis ante ceteros id debeatur) sed etiam multi alij ministri sacrorum, qui officia diuina obeant, pro populo orent, & sacrificia offerant: omnia enim horum munia in bonum populi cedunt. vnde Ecclesia tantum poterat imponere, quantum his omnibus aliquo modo posset esse sauis. Quarto, In noua lege Episcopi, Parochi, & alij Ecclesiastici debent esse patres pauperum, orphanorum, & viduarum. vnde non solum debent habere quod ipsis sufficiat, sed etiam quod alijs subueniant. quod si non fecerint cum possunt, grauiter peccant; de quo plura supra cap. 4. dubit. 6. Hanc rationem Caietanus vult esse potissimam cur Ecclesia merito potuerit decimam imponere. Quintò, Ministri noui Te-

stamenti sunt multo digniores; vnde pluribus egent ad dignitatem sui status in populo tuendam. Videmus enim sacerdotes iis locis, vbi egestate premuntur, contemni, & nihil illis haberi abiectius: quo fit ut vilissimis ministeriis inferuire cogantur, & parum boni præstare possint. Sexto, Multò plus laborant, eorumque functiones sunt longè grauiores & excellentiores. Septimò, Opus est illis magna eruditione, ad quam comparandam requiruntur magni sumptus; & impediuntur alia rationes lucrandi, ut per mercaturam, & artes mechanicas, quas etiam non decet ab illis facitari. Octauò, Quia in lege veteri solum erat vnum templum, idque omni suo instrumento probe instructum. in noua lege sunt innumerabilia, quorum singula suis ornamentis, & sacra suppellectili instrui, & facta testata conseruari debent. Nonò, Sacerdotibus veteris legis maximum compendium erat ex innumeris sacrificiis, quæ offerebantur: nihil tale habent in nouo Testamento. Decimò, In veteri lege decimæ manebant in familiis, quia transmittabantur ad posteros; vnde fiebant admodum diuites: secus in lege noua. Vndecimò, Denarius significat perfectionem; est enim terminus numerorum simplicium, omnes illos continens: ceteri ex ipso semel vel saepius repetito, & ex alio simplici, componuntur. Itaque qui decimam Deo in ministris soluit, sibi nouem retinens, significat se esse imperfectum, & expectare perfectionem à Deo per ipsius ministros. Ob hanc fortè causam in lege naturæ & apud ethnicos decimæ solvebantur. Vide Plinium lib. 19. cap. 14. Plutarchum in Lucullo, & in Problemat. cap. 16. Denique hanc ipsam Ecclesie taxationem Deus ipse sepe comprobauit, fertilitatem concedens soluentibus, non solventibus sterilitatem inferens. Vnde D. Augustinus li. 50. homiliarum, hom. 48. *Maiores, inquit, nostri ideo omnibus copiis abundabant, quia Deo decimas dabant, & Cesari census reddebant. modo autem quia discessit deuotio Dei, accessit indictio fisci. nolimus cum Deo partiri decimas, modo autem totum tollitur; hoc tollit fiscus, quod non accipit Christus.* Et Serm. 219. de tempore: *Hæc est Domini iustissima consuetudo, ut si tu illi decimam non dederis, tu ad decimam renoueris.* vide totum illum Sermonem.

Denarius nimirum terminus numerorum simplicium, omnes illos continens: ceteri ex ipso semel vel saepius repetito, & ex alio simplici, componuntur.

Ex dictis patet responsio ad rationem obiectam. si enim spectentur omnes ministri Ecclesie & fideles egeni, quos Ecclesia vult ali decimis, aliisque pronentibus Ecclesiasticis, sunt fortè plusquam decima pars populi Christiani. Et si enim sacerdotes non habeant vxores & filios naturales: habent tamen pauperes, qui sunt illis loco filiorum, quos ex præcepto Ecclesie & lege misericordie tenentur de eo quod superest sustentare.

11 Ad argumentum in iustitia positum.

DVBITATIO III.

Ex quibus rebus decimæ soluendæ, & quo modo.

D. Thomas artic. 2.

Respondeo, Quod ad priorem partem attinet, si Ius scriptum spectemus, decimæ sunt soluendæ ex omnibus rebus, quæ nobis diuino munere proueniunt; ut de fructibus, & quasi fructibus omnium rerum, quæ quodammodò nobis frugifera sunt, ut agrorum, arborum, animalium, domorum elocatarum, molendinorum, pisci-

12

De omni re
& opere
frugifero.

piscinarum, aucupiorum, omniumque negotiorum lucrosorum, patet ex cap. Non est. 22. de decimis; vbi Cælestinus III. sic ait: *Sicut sancti Patres in suis tradiderunt scriptis, de vino, grano, fructibus arborum, pecoribus, hortis, negotiatione, deque ipsi etiam militia, de venatione, & de omnibus bonis, decime sunt ministris Ecclesie tribuende.* Et cap. Ex transmissa. 23. idem Cælestinus ait: *Fidelis homo de omnibus, que licite potest acquirere, decimas erogare tenetur.* vnde iubet solui etiam ex iis, quæ proueniunt ex molendino, quod vento agitur. Cap. Pastoralis. 28. quod est Innocent. III. eodem tit. dicitur: *De molendinis, piscariis, & lucro venditionis dandus decimas, neque deducendas expensas, que sunt pro fructibus percipiendis.* D. Augustinus Serm. 219. *Quod si decimas non habes fructuum terrenorum, quodcumque te pascit, ingenium Dei est, & inde decimas expetit, vnde vitis: de militia, de negotio, & de artificio redde decimas: aliud enim pro terra dependimus, aliud pro usura vite pensamus.*

Triplices
decima.

Ex his Doctores collegere triplices decimas. *Prædiales*, vt ex agris, piscinis, molendinis, ædium elocatione, & similibus: nomen enim *prædium* illa omnia comprehendit. *Personales*, ex negotiatione, artificio, militia, famulatu. *Mixtas*, ex animalibus, vt fœtus, lana, butyrum. horum enim fructus partim ex prædiis, partim ex industria hominis prouenit.

Aduerte tamen, multis locis solas prædiales ex prædiis rusticis, & quædam mixtas in vfu esse; reliquis consuetudine, & tacita condonatione Ecclesie abolitis, vnde in his spectanda potius est locorum consuetudo, quam Ius scriptum.

Spestanda
consuetudo.

Petes, Cur Ecclesia in noua lege voluit dari decimas de omnibus, cum in lege veteri solum data fuerint de frugibus, & pomis arborum, & animalibus, quæ transeunt sub virga pastoris? vt colligitur Leuit. vlt. in fine.

13
Cur de om-
nibus.

Respond. In veteri Testamento singulæ familie habebant suos agros vnde decimas soluere possent, & ita non erat necesse exigere personales. secus tempore noui Testamenti, vbi non solum familie multæ, sed etiam vrbes & Respublicæ quædam agris carent, vt Veneta, Genuensis, & similes. vnde oportuit decimas personales imperare: alioquin plerique nihil contribuissent, & vbi nulla sunt prædia rustica; Clerus sustentari non potuisset. Deinde quia singuli nunc longè plura à sacerdotibus accipiunt beneficia, quam in veteri lege. Tertio, Quia sacerdotes in nouo Testamento longè pluribus egent, vt antè ostensum est. Quarto, vt agnoscamus, non solum fructus terræ; sed etiam omnem alium quæstum licitum, Dei munere prouenire. *Quodcumque enim te pascit, ingenium Dei est, vt ait Augustinus, & inde decimas expetit, vnde vitis.*

Notandum est, etsi ex iniuste acquisitis, v.g. ex usuris, præda, spoliis iniquis, furtis, decimæ dari non debeant; tamen si quis fructus non decimatos accepisset, deberet ex eis decimas soluere. Similiter si agrum alienum iniuste occupatum coluisset. Ratio est, quia hoc ipso, quo fructus extant, decima pars eorum debetur Ecclesie; vt ex variis textibus constat, vt c. Commissum 4. c. Tua nobis 26. cap. Cum non sit 33. de Decimis.

14
An Ecclesia
habeat do-
minium de-
cimatum.

Vtrum verò Ecclesia habeat dominium decimarum ante separationem, dubitari potest. Glos-

sa in cap. Tua nobis, de decimis, & cap. 23. Moderamine. 16. q. 1. satis apertè indicat, Ecclesiam non habere dominium. dicit enim verius esse decimas peti per Ecclesiam conditione ex Canone, vel officio Iudicis, quam rei vindicatione. *condictio* autem ex Canone est actio personalis, vt patet §. Sic itaque. Instit. de actionibus. Idem tenent multi DD. antiqui, & Fredericus consilio 74. vt testatur Panormitanus in d. cap. Tua nobis.

Panormitanus verò in cap. Commissum, & cap. Tua nobis, de decimis, tamquam probabilius docet, Ecclesiam habere dominium decimarum, etiam antè quàm sint collectæ, idque probat tribus argumentis. Primo, Quia Deus dicit, decimas & primitias esse suas. cap. Tua nobis: atqui suum indicat dominium. Item eum, qui eas retinet, dicit retinere aliena inuito domino; d. cap. Tua nobis. Secundo, Ecclesia dicitur posse decimas vindicare; cap. Moderamine. 16. q. 1. sed vindictio datur domino in rem suam; L. In rem. 7. de rei vindicatione. Tertio, Vendito fructuum non decimatorum non est valida: nam Ecclesia semper potest ex illis suam portionem extrahere; cap. Pastoralis de decimis: atqui huius non potest esse alia ratio, quàm quia Ecclesia habet dominium decimæ partis in confuso; ergo, &c.

Non requi-
ri appre-
hensionem.

Neque obstat, quòd dominium non comparatur sine apprehensione: quia sicut Ecclesia habet priuilegium vt in rebus emptis, donatis, & legatis dominium acquirat sine apprehensione, vt habetur L. Vt inter Ius. C. de sacrosanct. Ecclesiis: ita etiam in decimis habere potest, & re ipsa habere indicant Canones citati. Hæc sententia est valde probabilis.

Verum, siue dicatur habere dominium, siue non, certum est Ecclesiam habere non solum Ius ad rem, sed etiam in re, quod quodammodo æquiualeat dominio partiali; quod habent illi, quorum frumentum mutuo consensu est permixtum, quod ita fit commune utriusque, vt singula grana communicentur. §. Si duorum. Instit. de rerum diuisione. Probatur, quia apud quemcumque fructus non decimati extant, Ecclesia potest ex illis decimam partem detrahere; vt constat ex cap. Cum non sit, de decimis, vbi dicitur: *Vel saltem hi, ad quos census vel tributa indecimate permenerint, (quoniam res cum onere suo transit) ea per censuras Ecclesiasticas decimare cogantur Ecclesiis, quibus de Iure debentur.* Et cap. Pastoralis, eodem: *Fructus autem ipsos alienari posse non credimus, nisi cum onere decimarum.* Hoc autem ferè perinde est, ac si habeas dominium decimæ partis pro indiuiso.

15
Habet Ius
parè equi-
ualeus do-
minio.

Nec obstat, quòd is, qui bello iusto incendit hostium segetes, non teneatur Ecclesie restituere decimam peremptam, vt docet Panormitanus in d. cap. Commissum, ex Ioanne Andrea: quia idem locum haberet, etiam si Ecclesia vero dominio decimam illam pro indiuiso cum laico possideret; nam quòd pereat, est per accidens; ratione commixtionis cum re alterius. Hostis iure suo vitur vt victoria tandem potiat, à quo non debet impediri propter admixtionem tantillæ portionis ad Ecclesiam pertinentis. Imò non defunt DD. qui dicant, non teneri Ecclesie decimam sarcire, qui agricolam à serendo, aut piscatorem à piscando iniuste impediit, quia decima solum debetur de fructibus perceptis vel extantibus: hic autem nulli fructus percepti. Idem dicunt de eo qui segetes

getes inimici sui succendit; ob eandem causam. Ita Molina disp. 49. recedens ea in re à Co-uarr. regul. Peccatum. p. 2. §. 3. num. 12. Et sanè ea restitutio non videtur esse in vsu. Sic qui fraude sententiam Iudicis impediuit, non tenetur solvere pœnam; quia pœna non debetur ante condemnationem. Nec obstat quòd Ecclesia ius habeat in fructibus adhuc crescentibus: quia illud ius adhuc pèdet à collectione seu perceptione, qua non secuta euanciscit, sicut ius fisci delicto non probato. Quamuis hoc exemplum non sit omnino simile. Nam si quis segetes ita vastaret, vel agricolam impediret, vt ipso opere externo id odio Ecclesie, ne decimas inde consequatur, facere videatur, non putarem excusari posse quin teneatur eas componere; quia actio illa directè tendit ad Ecclesie læsionem; & Ecclesia ius habet, vt ille tali modo non impediatur. Secus si inimicitias priuatas persequens id fecerit.

Qua actio-
ne petat
decimas.

Ex his patet, Ecclesiam duplici actione posse decimas collectis fructibus petere, vt docet Panorm. supra. Primò, Condiçione ex Canone, id est, quia per Canones impostum est laicis onus & debitum illas soluendi. Secundò, Rei vindicatione, quæ est actio in rem, & conceditur domino, L. In rem. 7. de rei vindicatione. Prior actio est personalis; eaque priùs vti debet, tum ne debitores turbentur, si res apprehendantur antequam ipsi conuenti fuerint, tum quia diuisio est per debitorem faciendâ. Si tamen hac via non procedat, potest rem apprehendere, & sibi inde decimam separare. Hinc fit vt quando fructus nondum decimati, sunt alienati, Ecclesia habeat actionem in venditorem & emptorem, vt aperte colligitur ex cap. Cùm non sit; de decimis, & D. Thoma q. 87. ar. 1. ad 4. In emptorem; quia habet rem Ecclesie debitam. In venditorem; quia Ecclesiam fraudauit, vt ibi D. Thomas ait.

16

Quomodo
soluenda.

Quod ad alteram partem dubit. attinet, Quomodo decimæ sint soluendæ; dicendum est. Primò, Intègrè & sine diminutione soluendas; cap. Commissum, cap. Tua nobis, & aliis multis, de decimis. Qui fraudat in parte notabili, peccat mortifèrè peccato iniustitiæ; quia retinet alienum, vel alteri debitum. Huic iniustitiæ annexa etiam est malitia quædam sacrilegij, quia decimæ debentur Deo, seu causâ Dei; tum in signum vniuersalis dominij; tum ad cultum diuinum sustentandum. Vnde in Canonibus fraudatio decimarum vocatur *sacrilegium*. Inter fraudatores censendi, qui minores vel deteriores manipulos, vel partes fructuum assignant. sicut enim non tenentur seligere meliora pro decimis, ita nec possunt deteriora, sed mediocria & bona fide, prout res se offerunt; vt passim DD. tradunt.

Ex fructi-
bus inte-
gris.

Secundò, Debent deduci ex fructibus integris, priusquam ex illis deducantur expensæ, vel tributa, vel census, aut vlla alia debita; vt habetur d. cap. Cùm non sit. & cap. Tua nobis, de decimis. Ratio est, Quia decimæ debentur in recognitionem & professionem dominij generalis; (vt dictis capitibus dicitur) quod sicut reliqua omnia dominia & iura antecedit, & ad omnes fructus enatos se extendit; ita ex omnibus fructibus, & ante reliqua iura sibi satisfieri postulat. Itaq; si tributa, vel census, vel alia debita ante deducta & soluta sint, Ecclesia potest agere vel in dominum fructuum, qui ea deduxit, vt integram decimam om-

nium fructuum pendat; vel in eum, qui illa indecimata accepit, compellendo illum per censuras, vt decimam ex acceptis detrahat; vt d. cap. Cùm non sit, habetur. Simili modo, non possunt detrahi sumptus in colendo agro facti, nec seminis æstimatio. Et quando decimæ soluuntur ex elocatione ædiu, ex molendinis, piscinis, alijsve rebus, non possunt deduci expensæ factæ in reparationem aut meliorationem, habentur hæc omnia cap. Non est in potestate. cap. Tua nobis & c. Pastoralis; de decimis. Quando tamen soluuntur decimæ de negotiatione, tunc sunt deducendæ expensæ, vt dicto cap. Pastoralis, habetur. Ratio est; quia tunc solum soluuntur decimæ de lucro; atque id solum in lucro censetur, quod manet deductis expensis, quæ factæ sunt in re faciendâ vel cõparandâ, conseruandâ, reparandâ, transferendâ.

Tertiò, Quo loco, vel tempore soluendæ sint, & vtrum sponte, an cùm exactæ fuerint, & vtrum ad certum locum deferendæ, seruanda est consuetudo; quæ in hac vel illa specie pro loco & tempore recepta fuerit. Regulariter tamen prædiales dantur statim perceptis fructibus; idque in loco vbi nata: personales in fine anni: mixtæ sequuntur naturam prædialium, excepto factu, qui soluendus vsque ad statum vtilem.

DUBITATIO IV.

Quibus sint decimæ soluendæ.

D. Thomas art. 3.

Respondeo, Decimas ex prima Ecclesie ordinatione deberi cœtui Clericorum in genere, qui populo spiritualia administrant, vel aliquo modo in hac administratione iuuant, vel pro illo orant, sic tamen vt distributio pertineret ad Prælatum, cuius auctoritate singulis quantum opus erat, tum ex decimis, tum ex alijs fidelium oblationibus dabatur; vt ex more antiquo Ecclesie patet, de quo plura cap. 4. dub. 6. Postquam autem Ecclesia diuisionem fecit, erectis beneficiorum titulis, singulis ea portio debetur, quæ cuiusque titulo attributa & annexa est.

17

Dices, D. Thomas art. 3. insinuat solis illis deberi decimas, qui habent curam animarum; quia ius accipiendi decimas consequitur illud debitum, quo seminantibus spiritualia debentur temporalia. Idem expresse docet Caietanus.

Respond. Sclis iis, qui habent curam animarum, deberi ex iustitia decimas, quoad sustentationem, idque seposito omni Ecclesie præcepto & taxatione: non enim populus ex iustitia alios præter hos & horum necessarios adiutores alere tenetur, seposito Ecclesie præcepto; quamuis lege Religionis & charitatis etiam ad aliorum Ecclesie ministrorum sustentationem contribuere teneatur. Posita autem Ecclesie taxatione & præcepto de decimis soluendis; decimæ secundum quomodo debentur non solum habentibus curam animarum, sed cœtui Ecclesiasticorum in genere, vt dictum est: quia Ecclesia hos omnes initio è decimis alit; & omnium intuitu eas imperauit, eò quòd ab his omnibus multa in populum spiritualia bona proueniant. quia tamen multò strictiore lure alimenta debentur iis qui curam animarum habent, idèò his ante omnes, vel ex decimis, vel ex oblationibus, vel ex fidelium

Quomodo
parochis
debeantur,
& alijs
Clericis.

Yy

con-